

Türküstan

www.turkustan.az

(əvvəli ötən sayımızda)

**Nəsim
ƏBDÜLRƏHMANLI**

Türkiyəyə üz tutan, əvvəlcə Trabzon universitetində, 2017-ci ildən isə Ankara Universitetinin dil və tarix-coğrafiya fakültəsində mühazirələr oxuyan, eyni zamanda elmi araşdırmalar aparan professor Nə-

Nəsim Nəsimli: Türklük və Bütövlük yolçusu

5. On ilin hesabatı

Professor Nəsim Nəsimli 2005-ci ildə 3-cü çağırış Milli Məclisə keçirilən seçkilərdə millət vəkili mandatı qazandı, beynəlxalq münasibətlər və parlamentlararası əlaqələr komitəsinin üzvü kimi fəaliyyət göstərdi.

Millət vəkili kimi o, Türkiyə-Ermənistan münasibətlərinin perspektivlərindən tutmuş ali təhsil müəssisələrinin, o cümlədən, universitetlərin paytaxtdan kənara köçürülməsinin vacibliyinə, Neft Fondundan ayrılmaların neftdən asılılığa səbəb olması-nadək vacib problemlər qaldırsa da, şübhəsiz, başlıca qayğılarından biri Gürcüstanda yaşayan soydaşlarımızın vəziyyəti idi, hətta bununla bağlı parlamentdə dinləmələr keçirilməsinə belə çalışmışdı.

Bütövlükdə isə professor Nəsim Nəsimli parlamentdəki beşillik fəaliyyəti ilə yaddaşlarda zi-yalı, savadlı, vətənpərvər, fars, rus, ingilis və fransız dillərində mükəmməl danışan ziyalı, insan kimi çox mədəni, həm də hər zaman öz mövqeyi olan, Güney türklərinin və Türk dünyasının dəyərlərini uca tutan, həssas məsələlərə reaksiyası diqqət çəkən, milli təəssübkeşliyi ilə seçilən, həmişə hadisələrə və məsələlərə dövlətçilik prizmasından münasibət bildiren, opponentlərinə qarşı aqressivlik nümayiş etdirməyən, etikadankənar hərəkətə yol verməyən, daim cəmiyyətdəki problemləri qabardan millət vəkili kimi yadda qaldı.

Bu fəaliyyəti vaxt imkanlarını daraltsa da professor Nəsim Nəsimlini araşdırmalardan soyuda bilmədi: elmi-pedaqoji işə qayıdandan sonra "Azərbaycan Demokratik Respublikasının xarici siyasəti" (2011) adlı dərs vəsaiti, "Güneyli-Quzeyli məsələlərimiz"(2013) məqalələr toplusu işıq üzü gördü. Xüsusilə ikinci kitabında o, Azərbaycanda Türk varlığı, Türkcülüyümüz və Azərbaycançılığımız, Pan-İranizim və Türklük, Güneydə milli hərəkətin keçmişi və indisi, milli hərəkətin demoqrafik, sosial-iqtisadi imperativləri, millətləşmə prosesində şüəliyin yeri... kimi geniş spektrli məsələləri araşdırıb, türkcü düşüncə ilə bağlı konsepsiyasının konturlarını cızıb...

6. Tariximizə yeni baxış

2015-2016-cı tədris ilində

sib Nəsimli türkcülük və bütövlük ideologiyasını uğurla davam etdirdi.

Onun Ankarada işıq üzü görən "Güney ile Kuzey Azerbaycan sorunları" (2017), "Kuzey Azerbaycan İstiklalden İkinci İşgale (1918-1920)" (2018) monoqrafiyaları məhz bu missiyanın elmi-tarixi şərh-i idi. "Güneydə Türkcülük hə-

killərdə, ya ədəbi formada, ya siyasi formada, ya bəyanat şəklində, ya siyasi məqalə, ya kitab nümunəsində özünü göstərmiş".

Professor Nəsim Nəsimli eyni zamanda Quzeydə Sovet dövrü Azərbaycan tarixçiliyinin bəlalərindən qurtulmaq, Güneydə isə tarix şüuru kimlik problemini çözmə missiya-

konsepsiyasını belə şərh eləyir. - Halbuki, modern tarixçilik üçün 'nədən belə oldu?' sualı daha maraqlıdır. Mən çalışdım tarixi-politoloji metoddan istifadə edərək, ayıq, modern düşüncəli və sorğulama kultürünə malik soydaşlarımızı narahat edən aktual suallara cavab verim. Bu suallar hansılardır; biz kimik, haradan gəlib hara-

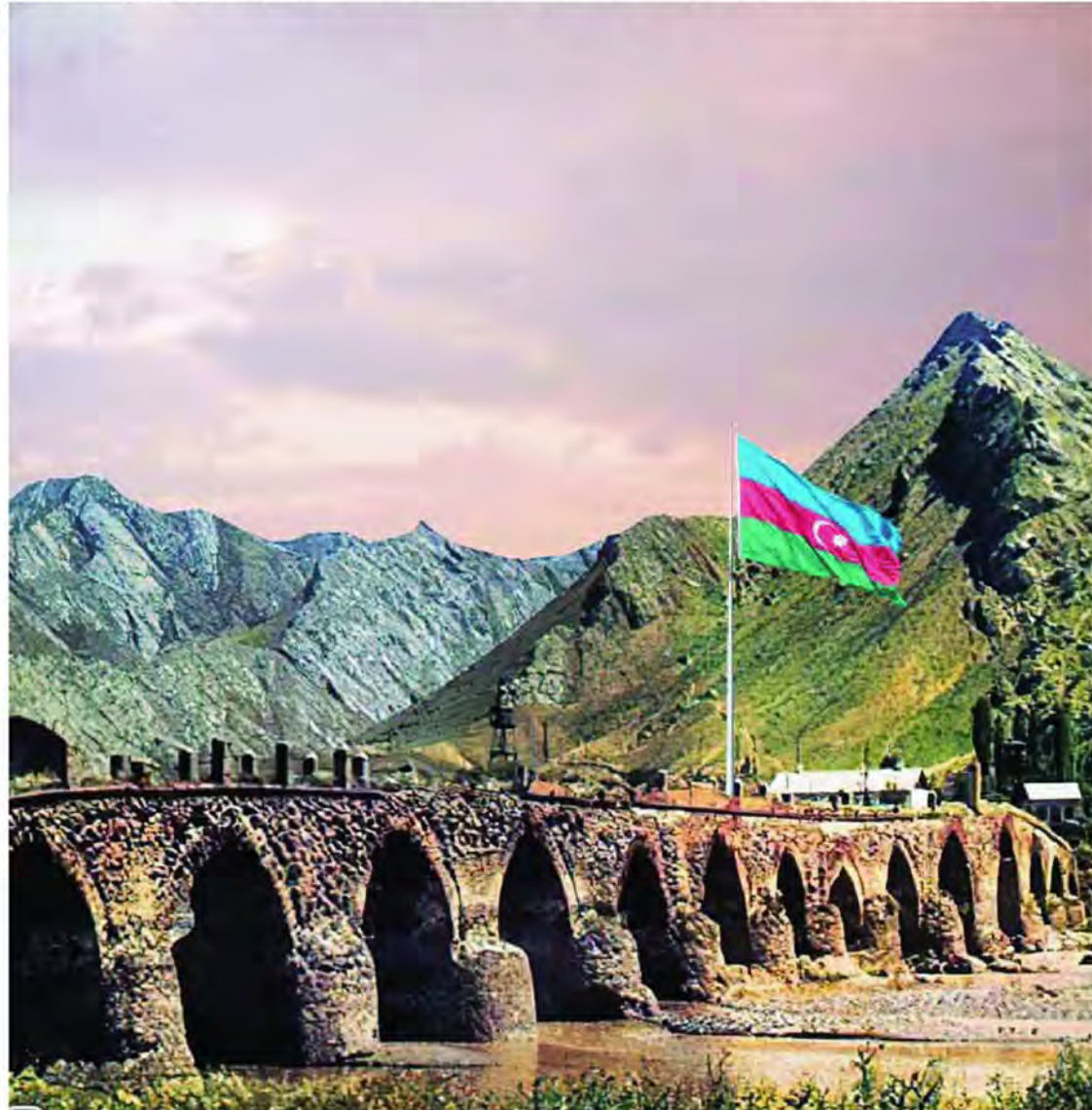
mək missiyanı da götürdük

Onun "Quzey Azərbaycanda birinci (1918) və ikinci dəfə müstəqilliyinin (1991) qazınması uğrunda həyatını qurban vermiş insanların əziz xatirəsinə, Güney Azərbaycanda milli haqlar uğrunda mübarizə aparanlara ərməğan" etdiyi "Türkcü düşüncənin əsasları" (2023) monoqrafiyası türkcülüyün mahiyyəti, millətləşmə prosesinin tələbləri, millət-dövlət bayrağı, millətin adı, milli tarixçilik, dil məsələləri, millət qorucuları və tarixdəki qəhrəmanlarımız, milli siyasi elita problemlərimiz, millət-dövlət münasibətləri, bayrağımızdakı çağdaşlaşma və islam kimi köklü məsələlər araşdırılır.

Artıq Türkcü Düşüncə Birliyinə rəhbərlik edən professor Nəsim Nəsimli Türk millətinin problemlərini ortaya çıxarmaq, bu problemlərin çözüm yollarını tapıb milli gündəmə daşımaq məqsədilə davamlı "Türkcülük Çalışmaları" simpoziumunun keçirilməsi üçün böyük təşkilati iş apardı. Birinci simpoziumda (2023) türkcülü-yün başlıca problemləri müəyyənləşdirildi, ikincisi dil, üçüncüsü isə tarix məsələlərinə həsr olundu, məruzələr toplusu halında işıq üzü gördü.

"Türkiyə heç bir zaman Azərbaycana bu qədər yaxın olmamışdı, - professor Nəsim Nəsimli günümüzün gerçəkliyini belə ifadə edir. - Türkiyənin özəlliklə Üçüncü Qarabağ Savaşında siyasi və hərbi gücüylə Azərbaycanın yanında olması qardaşlığın sözdən işə keçməsinin rəmzinə çevrildi. Ayətullah Şəriətmədari, Əbül-fəz Elçibəy, Heydər Əliyev və İlham Əliyevin dilə gətirdikləri bir millət, iki dövlət düsturunun gerçəkləşdiyi nadir dö-nəmlərdən biri oldu. Güney Azərbaycan da heç zaman bu qədər Türkiyəyə yaxın olmamış, Türk Dünyasının bir parçası şüurunu daşımayıb, heç bir zaman gözünü bu qədər Türkiyəyə və Türk Dünyasına dikməyib".

Professor Nəsim Nəsimlinin türkcülük və bütövlük yolundakı missiyanı isə hələ bitməyib, daha qətiyyətlə davam eləyir...

rakətinin tarixini XXI əsrin əvvəllərindən hesablamaq doğru olmazdı, - professor Nəsim Nəsimli Güneydəki oyanışla bağlı deyirdi. - Bu tarix daha qədimə gedir, ən azı, böyük fikir adamlarının hadisələrdə çox diqqət çəkən fikirlərini, yaddaşlarda yer almış əsərlərini, deməmək mümkün deyil. Bunu da XXI əsrin əvvəlləri ilə məhdudlaşdırmaq doğru olmazdı, o fikirlərin ən azı yüz illik bir tarixi var; müxtəlif şə-

sını aşmış, tarixdən dərs alma missiyanına fokuslanmaq zərurətini qeyd eləyirdi. Nəticədə 2019 və 2021-ci ildə Ankarada, 2022-ci ildə isə Bakıda işıq üzü görən "Azərbaycan tarixi: Millət-Dövlət-Siyaset" adlı fundamental araşdırma-sında tariximizə fərqli nəzərlə baxış ortaya qoydu.

"Klassik tarixçilik hər şeydən əvvəl 'necə oldu?' sualına cavab axtarır. Bu, bir növ təsvirçi mirzəçilikdir... - O, öz

ya gedirik? Niyə bu gündəyik? Çağdaş Azərbaycanın iki parçası arasında ortaqlıq və fərqli cəhətlər hansılardır?"

7. Böyük irsin davamçısı

2021-ci ildə vətənə döndən, elmi-pedaqoji fəaliyyətini Bakıda davam etdirən professor Nəsim Nəsimli öz üzərinə "türkcülü-yün unudulmuş peyğəmbəri" Əli bəy Hüseynzadənin mirasına sahib çıxmaq, müqəddəs irsini davam etdir-